

TUNNEL SEENDE

ISRAEL, HAMAS, IRAN *och*
KRIGET OM VERKLIGHETEN

MAGNUS NORELL

NOPOLAR PUBLISHING

Få situationer lämnar efter sig så mycket information, så många berättelser och lika många förklaringar till vad som sker som den israelisk-palestinska konflikten. Den som inte låter sig bedövas av detta, utan har modet att fortsätta läsa och reflektera, har i den här boken en spänstigt skriven analys av en intensiv period i motsättningarna.

Genom ett betydligt bredare perspektiv än vad etablerade medier vanligen lyckas förmedla lyfter Magnus Norell fram ett antal omständigheter som ger en djupare relief åt aktörer, motiv och enskilda händelser i denna genuint komplexa situation.

För att nå en bredare kontext – såväl historiskt som i den aktuella situationen – har den här boken en hel del att erbjuda alla som oförtrutet vill arbeta vidare med sin egen förståelse av en ibland svårbegriplig och i många stycken tragisk historisk process.

KJELL-ÅKE NORDQUIST
PROFESSOR I INTERNATIONELLA RELATIONER
ENSKILDA HÖGSKOLAN STOCKHOLM

INNEHÅLL

INLEDNING	13
Gaza	19
ANTISEMITISM	
Det som varit skall åter vara	29
Institutioner utan principer	39
Tecken på ett utbrett hat	55
Protest, pöbelvälde eller både och?	63
En sårig konflikt omöjlig att diskutera	69
KRIGET I GAZA	
Journalistik i konflikt	89
Islamism/politisk islam	97
Hamas och kriget om själarna	107
En terrorrörelses anatomi	123
Finanser i ett världsomspännande nätverk	131
Krig mot Hamas	137
Mänskliga sköldar och krigets lagar	171
Krigets offer	181
DAGEN EFTER	
Att vinna freden	197
Palestinierna	203
Libanon och Hizb'allah	209
Iran – imperiet bakom fronten	217
Israel	225
SLUTORD	231
Personregister	237

*You can have your own opinion,
but not your own facts.*

JOHN SPENCER, CHEF FÖR URBAN WARFARE STUDIES
WEST POINT, USA

INLEDNING

Massakern ägde rum en lördagsmorgon, på den judiska sabbaten.

Flera tusen beväpnade män gick från hus till hus och våldtog, mördade, torterade och i vissa fall kastrerade och brände ihjäl människor. De som bröt sig in i judiska hem gjorde ingen skillnad på män, kvinnor och barn. Spädbarn mördades i famnen på sina mödrar, tonårsflickor och kvinnor våldtoges och studenter och deras lärare dödades i sin skola. Hus brändes ned och plundrades.

Ett av de värsta övergreppen skedde mot en klinik, där apotekaren och hans familj mördades. Kliniken, som grundats av den judiska organisationen *Haddassah*, hade under flera år behandlat både judar och araber, utan kostnad för patienterna. På några timmar dödades 67 människor av personer som de i de flesta fall kände.

De som angreps var judar. De som angrep var deras grannar.

Beskrivningen kunde ha gällt Hamas attack mot Israel den 7 oktober 2023. Men denna massaker ägde rum i Hebron den 24 augusti 1929 – nitton år innan staten Israel existerade. Ändå löper en blodröd tråd mellan händelserna. Jag återvänder till detta i bokens slutord.

* * *

Den här boken är inte en fullständig historik över konflikten mellan israeler och palestinier. Den är heller inte i första hand tänkt som ett polemiskt inlägg i någon debatt.

Boken *Tunnelseende* undersöker följderna av Hamas anfall mot israeliska byar och kibbutzer den 7 oktober 2023 – de intellektuella, moraliska, militära och mediala reaktioner som skakat om och format debatten i västvärlden.

Attacken var exceptionell i sin brutalitet när 1 200 människor mördades, torterades, våldtogs och lemlästades, och 252 personer fördes bort som gisslan. Det var det värsta övergreppet på judar sedan Förintelsen och det dödligaste terrordådet i Israels historia.

En dryg månad senare inledde Israel en militär markinsats i Gaza. Syftet var tvåfaldigt: att en gång för alla krossa Hamas som militärt hot och att befria gisslan. Markoperationen hade föregåtts av omfattande flygattacker mot mål i Gaza.

Det som därefter följde var inte bara ett smärtsamt krig i Mellanöstern, utan också ett krig om själva verkligheten och en våg av antisemitism som sköljde över stora delar av världen, inklusive Sverige. Rapporteringen om kriget har till stor del präglats av ett anmärkningsvärt okritiskt återgivande av Hamas narrativ. Grundläggande kunskap om juridik, krigföring, folkrätt och ansvar sattes ofta åt sidan till förmån för propaganda, känslbilder och förenklingar.

Här blir begreppet tunnelseende centralt. Det beskriver den intellektuella och moraliska begränsning som uppstår när komplexa skeenden reduceras till en enda förklaringsmodell, ett enda offer-förövar-schema, ett enda accepterat perspektiv. I Väst – och inte minst i Sverige – har detta tunnelseende kommit att prägla delar av medier, akademi, kultursektor och politiskt liv i synen på Israel-Hamas-konflikten.

Men begreppet rymmer också en bokstavlig dimension. Hamas har under årtal byggt ett enormt system av tunnlar och bunkrar under Gaza – inte för civilbefolkningens skydd, utan för den egna militära infrastrukturen. Ofantliga resurser och bidrag har nyttjats för att undergräva området, inte för att utveckla Gaza till förmån för dess invånare. Tunnelsystemet som byggdes var så omfattande att det hade kunnat rymma hela Gazas befolkning, men har i stället använts för att skydda stridande och vapen, hålla gisslan och exponera civila. Det fysiska tunnelnätet och det intellektuella tunnelseendet speglar varandra.

Jag analyserar hur detta tunnelseende uppstått, hur medierapporteringen bidragit till det, och vilka konsekvenser det fått – både för den grundna förståelsen av kriget och för normaliseringen av antisemitism.

Som jag visar i denna bok är det enda vi med säkerhet kan veta att det nyhetsmaterial som lämnat Gaza är godkänt av Hamas – en organisation vars uttalade mål är att utplåna Israel. Och att svenska public service-redaktioner tydligt frångått sina egna publicistiska principer i användningen av detta material. Dessutom har journalister som är aktiva i propalestinska sammanhang utan problem kunnat fortsätta att rapportera om konflikten, trots att det bryter

mot de riktlinjer som satts upp för att förhindra jäv och oklara förhållningssätt till yrket.

Boken tar upp flera sådana fall, som sammantaget belyser den publicistiska och omdömesmässiga hårdsmälta som delar av mediavärlden uppvisat. Att detta även gäller public service, liksom det som på engelska benämns *legacy media* eller *mainstream media*, understryker problemets omfattning.

Det här är ett fenomen som naturligtvis inte endast berör Sverige. I synnerhet har den engelskspråkiga världen haft en liknande trend där tidigare seriösa medier, som allmänheten ska kunna lita på, tappat i trovärdighet. Jag ger flera exempel på detta i boken. En effekt av detta är att polariseringen ökar, vilket i sin tur urholkar trovärdigheten än mer, och att det blir svårare att finna korrekt information. Om känslan är att journalisterna man ser på TV, hör i radio och läser i tidningar i själva verket är aktivister, väljer man andra informationskällor.

Det är mot denna bakgrund jag vill diskutera följderna av Hamas attack. Hur en antisemitisk, auktoritär och religiöst motiverad terrororganisation fått stöd inte bara bland palestinska grupper, utan också bland journalister, akademiker, politiker och så kallade influencers i det demokratiska Väst.

Detta är särskilt anmärkningsvärt eftersom många av dessa aktörer själva beskriver sig som progressiva och hemmahörande på den politiska vänsterkanten. Samtidigt är det väl känt att Hamas strategi gentemot Israel bygger på just detta: att omvärldens tryck på Israel ska bli organisationens främsta vapen. Och sättet det ska ske på – som kommer att redovisas – är att offra den egna palestinska befolkningen.

Hamas har sedan länge lärt sig att navigera det västerländska medielandskapet och tycks till fullo förstå Mark Twains ord: "It is easier to fool people than to convince them that they have been fooled." Så Hamas kan fortsätta att styra narrativet om kriget och Israel får skulden för det krig Hamas själv startade.

Ytterligare en konsekvens av dessa trender och polarisering är att antisemitismen har normaliserats. Uttryck och grova tillmälen har blivit vardagsmat i många av de propalestinska demonstrationerna runt om i Europa. Fleura undersökningar i till exempel Storbritannien visar hur även institutioner som NHS (National Health Service) har sett en tydlig ökning av antisemitism bland läkare och annan sjukhuspersonal. Det handlar också om att språkbruket förvärrats i sociala medier. De här diskussionerna rör hela västvärlden och Hamas attack den 7 oktober 2023 har lyft fram det på ett ännu tydligare sätt, vilket kommer att åskådliggöras.

Utöver dessa frågor behandlar boken även en del av de förändringar som kriget fört med sig till regionen i stort. Det är speciellt två saker som kommer att omstöpa området på sikt, och det är samtidigt något som under lång tid underrapporterats i svenska medier. Dels handlar det om att Syriens diktator Bashar Assad störtades i december 2024. Och dels tidigare förhållanden rörande det stora hotet i Mellanöstern: Iran, som våren 2026 befinner sig i ett dramatiskt skeende.

Iran såg tidigt sin position kraftigt försvagas i och med att landets proxy-grupper – Hamas, Hizb’allah¹ i Libanon och Houthirebellerna i Jemen – samtliga förlorat prestige, inflytande och möjligheter att påverka regionen. Att dessa rörelser har tappat mark har öppnat för möjligheter till en fredligare utveckling när det militära kriget i Gaza avtar. Dessa förluster bidrog också till de omfattande demonstrationer mot den iranska regimen som tog fart i slutet av december 2025 – de mest omfattande sedan 2022. Protesterna eskalerade i januari 2026 och spred sig till alla 31 provinser. Regimen slog ner dem brutalt. Några oberoende organisationer har angett dödstalen till under 10 000, medan andra hävdar siffror på 30 000 döda eller fler.²

Irans tidigare högste ledare, ayatolla Ali Khamenei, erkände tusentals döda men skyllde på utländska krafter. Även om det varit svårt att få helt säker information, kan det slås fast att det interna motståndet mot regimen varit intensivt. Iran har satts under starkt yttre tryck och den militära attack som inleddes 28 februari 2026, från USA och Israel, kan mycket väl leda till omfattande förändringar, även om allt givetvis ter sig mycket osäkert. Denna intervention, krav på reformer och fortsatta protester från ett frihetstörstande folk kan resultera i allt från regimkollaps till interna maktkamper. Och ge en helt annan maktbalans i regionen.

Detta understryker samtidigt tunnelseendet i rapporteringen: fokus på Gaza har länge dolt Irans roll som destabiliserare, minskat trycket på Teheran och förlängt regimens liv. Irans finansiering av Hamas accelererade paradoxalt denna inre kris, men bristfällig journalistik har förvärrat lidandet för alla inblandade. Tunnelseendet gäller även underrapporteringen av de brutala

-
- 1) Hizb’allah (arabiska: hizb Allāh, "Guds parti"), även transkriberat som Hizb’allah eller Hizballah. Olika system finns för att återge arabiskans ljud i latinsk skrift; apostrofen markerar den arabiska konsonanten 'ayn. I Sverige används även stavningar som Hizbollah och Hezbollah.
 - 2) Mattha Busby och Nadia Khomami, "Disappeared bodies, mass burials and '30,000 dead': what is the truth of Iran's death toll?", *The Guardian*, 27 januari 2026, <https://www.theguardian.com/global-development/2026/jan/27/iran-protests-death-toll-disappeared-bodies-mass-burials-30000-dead>

händelserna i Iran under årets början 2026, och även kring protester och förhållanden i Iran de senaste decennierna.

I boken ingår också djupare resonemang kring själva det militära kriget som rasat i Gaza. Den innehåller information om vad Hamas är för slags rörelse, vilken sorts kapacitet, strategi, taktik och långsiktiga mål Hamas har. Dessutom en diskussion om hur krig i tätort ser ut, eller kan se ut. Det finns egentligen inget riktigt tydligt exempel utanför Gaza på hur en aktör (Hamas i detta fall) byggt in sig i det civila samhället i akt och mening att öka förluster bland ickekombattanter.

Kriget har även ytterligare unika drag jämfört med tidigare krig och väpnade konflikter: Israel har under strid försett Gaza med humanitär hjälp (unikt i historien). Samtidigt har angränsande Egypten stängt gränsen för flyende. Dessa aspekter, liksom krigets lagar och krigets offer, kommer att diskuteras ingående. Så även den intensiva debatt internt i Israel kring hur kriget har förts och krigets egentliga mål. Givetvis ska också Israels beslut och aktioner granskas nog och diskuteras.

Till sist är det noterbart att kriget igenom, och i rapporteringen om det, har krav ställts på Israel som i sig inte håller i juridisk mening när man talar om hur krig förs. Det är anmärkningsvärt att flera internationella organ – bildade för att skydda individer i krig och konflikter – anpassat sina regler för att kunna kritisera Israel, och att internationella organisationer medvetet modifierar sina egna riktlinjer för att pressa in Israel enbart i angriparens roll.

Det är tydligt att det just är när Israel är en av aktörerna som detta sätt att se på en konflikt blommar ut. Det finns inga exempel på andra konflikter där ett demokratiskt land anklagas på samma sätt. Hamas omfattande angrepp på israeliska byar och kibbutzer skapade således en ny dynamik, en dynamik som inte enbart rör den israelisk-palestinska konflikten, utan också tar in relationerna Israel – arabvärlden respektive Israel – Iran. Efterbörden av Hamas anfall har understrukit hur den dynamiken har förändrat spelplanen i Mellanöstern och i viss mån kastat om speljäserna.

I en tid då narrativ ofta reduceras till svartvita bilder, och fakta offras för känslor eller agenda, vill jag bidra till något annat: en bredare blick, en helhetsyn som rymmer nyanser, historiska linjer och regionala realiteter.

Verkligheten är sällan enkel, men ju mer vi ser av den, desto bättre rustade blir vi att närma oss den med både klarhet och medmänsklighet.